

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МОДЕЛЮВАННЯ
ТА АНАЛІЗУ ПАТОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

МОВНА КОМУНІКАЦІЯ: НАУКА, КУЛЬТУРА, МЕДИЦИНА

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

6–7 червня 2019 року

Тернопіль
ТДМУ
«Укрмедкнига»
2019

ЛІТЕРАТУРА

1. Винничук Ю. П. Аптекар. Харків : Фоліо, 2015. 443 с.
2. Стасиневич Є. Юрій Винничук: Реалізм в літературі – це часто страшенно нудно/ URL: <https://rozmova.wordpress.com/2015/10/08/urij-vynnychuk/>.
3. Ціхоцький І., Боросовська І. Старольвівська белетристика Юрія Винничука: авторська концепція мовного історизму (на матеріалі роману «Аптекар»). *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Вип. 68. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. С. 30–47.

Вільчинська Т. П.

*Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ЛІНГВОПОЕТИЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В НАУКОВІЙ ПАРАДИГМІ КОГНІТИВІСТИКИ

Важливою проблемою сучасної лінгвістики є дослідження мовної особистості письменників. Науковці все частіше наголошують на тому, що аналіз художньої літератури методами і з позицій тільки літературознавства чи тільки лінгвістики не дає ефективних результатів, не розкриває внутрішніх закономірностей художнього тексту. Сьогодні видається недостатнім зосереджуватися на вивченні лише композиційно-змістових або мовностилістичних особливостей таких текстів, відтак розробка способів експлікації концептуального змісту літературних творів із застосуванням методологічних настанов і теоретичних засад когнітивної лінгвістики, концептології, когнітивної поетики, лінгвокультурології належить до актуальних завдань сучасного мовознавства, зокрема лінгвопоетики, оскільки дозволяє глибше розкрити ідіостиль митця слова з урахуванням співвідношення етнокультурного та індивідуально-авторського в тезаурусі творчої особистості.

Метою запропонованої розвідки є з'ясувати стан розвитку лінгвопоетичної проблематики в науковій парадигмі лінгвокогнітивістики.

Українське мовознавство досягло значних успіхів у вивченні художнього тексту як особливого мовно-естетичного утворення. Тра-

диції української школи лінгвостилістичного аналізу художнього тексту, започатковані О. Потебнею, І. Франком, Л. Булаховським, розвивали Л. Пустовіт, Л. Мацько, С. Єрмоленко, Н. Сологуб, Л. Ставицька, Н. Слухай, А. Мойсієнко та ін., у працях яких сформовано уявлення про художній текст як складну багаторівневу структуру із специфічними законами побудови і функціонування.

Водночас нові тенденції в розвитку лінгвопоетики, зумовлені поширенням ідей когнітивізму в її межах, характеризуються детальним опрацюванням проблеми мовної особистості письменника, встановленням співвідношення культури й мови з ментальними категоріями тощо. В україністиці подібні спостереження містять праці Т. Вільчинської, В. Ніконової, О. Воробйової, Л. Белехової, О. Кагановської та ін.

Когнітивна поетика, як зауважує О. Воробйова, «виникла не на порожньому місці. Зародки когнітивізму простежуються на всіх етапах еволюції поетики...» [2, с. 20].

Специфіка зарубіжних і вітчизняних студій із когнітивної поетики полягає в пошуку і поясненні співвідношень між знаннями про світ і тим, як вони відбиті в художніх текстах. Використовуючи поняття і категорії когнітології для аналізу літературних творів, когнітивні поетологи акцентують увагу на лінгвокогнітивних стратегіях утворення й інтерпретації художніх текстів, виявленні специфіки когнітивного стилю письменників, зосереджуються на визначенні способів відбиття в мові творчої особистості концептуальної картини світу.

Так, В. Ніконова пропонує методіку комплексного поетико-когнітивного аналізу художнього тексту, а саме трагедій Шекспіра, основою якого є положення лінгвопоетики, переломлені крізь призму когнітивної парадигми. Дослідниця зазначає, що лінгвопоетика – це синтез лінгвостилістики, лінгвістики і літературознавства; кожна із цих дисциплін має свій арсенал методів і прийомів аналізу, поєднання яких дає змогу виявити вплив широкого соціально-історичного і культурного контексту на світобачення письменника, розкрити втілення проявів його свідомості в художніх концептах, матеріалізованих у поетичних формах [5, с. 123–146].

Л. Белехова, аналізуючи образний простір американської поезії, зазначає, що еволюція словесно поетичного образу, його онтологічні

й гносеологічні властивості зумовлені змінами типів художньої свідомості та розвитком видів поетичного мислення – від синкретичного міфопоетичного мислення в архаїчну епоху його становлення до аналогового й асоціативного в канонічний період розвитку та парадоксального, параболічного й есеїстичного поетичного мислення на індивідуально-творчому етапі поетичної творчості [1, с. 6]. Саме дослідження словесних поетичних образів у світлі когнітивної поетики із залученням міждисциплінарних знань дозволяє встановити характер взаємодії між поетичним мисленням і його словесним втіленням [1, с. 28].

За словами В. Маслової, лінгвокультурний аналіз поезії – це не біографічні або текстологічні коментарі, які через факти біографії чи на основі чернеток та записів автора дозволяють пояснити текст, а культурно-естетична проблема, що реалізує підхід до тексту як до цілісності, передбачає наявність власного методу тощо [4, с. 22].

Як зауважує В. Кононенко, опрацювання лінгвокультурологічної проблематики на зразках текстів красного письменства відкриває перспективи подальших українознавчих досліджень у царині вивчення морально-етичних цінностей народу, дає змогу глибше пізнати етнопсихологічні засади національного світосприйняття, закладає підвалини відтворення картини світу, що виокремлює національну спільноту [3, с. 11].

Загалом поглиблення і розширення наукових зацікавлень лінгвопоетичною проблематикою, що спостерігаються в Україні в останні десятиліття, дозволило не лише спрямувати опис концептуальних засад духовності в рідше національної культури, а й усунути чинники, що гальмували всебічне вивчення мовної особистості письменника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белехова Л. І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2002. 34 с.

2. Воробйова О. П. Когнітивна поетика: здобутки і перспективи. *Вісник Харківського національного університету*. 2004. № 635. С. 18–22.

3. Кононенко В. І. Концепти українського дискурсу : монографія. Київ–Івано-Франківськ : Плай, 2004. 248 с.

4. Маслова В. А. Поет и культура: Концептосфера Марины Цветаевой : учебное пособие. Москва : Флинта, 2004. 256 с.

5. Ніконова В. Г. Трагедійна картина світу в поетиці Шекспіра : монографія. Дніпропетровськ : Вид-во ДУЕП, 2007. 364 с.

Гаргула Т. І.

*ДВНЗ «Тернопільський державний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКИХ СТОСУНКІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ТИТАНІЧНОЇ ПРАЦІ ЛІКАРІВ У РОМАНІ «НЕБАЖАНІ ЕЛЕМЕНТИ» КРИСТІАНА БАРНАРДА

Література і медицина завжди були тісно пов'язані між собою, адже існує багато відомих творів, головними героями яких були ескулапи, а значна кількість письменників були, власне, практикуючими лікарями. Такі шедеври як "Доктор Живаго" Б. Пастернака, "Тріумфальна арка" Е. М. Ремарка, "Собаче серце" М. Булгакова дають нам можливість через призму літератури подивитися на лікаря в контексті його взаємодії з соціумом.

Проте, жоден з сучасних письменників не може стверджувати, що він змушував битися серця і в прямому і переносному значенні цього слова, окрім Кристіана Барнарда. Цей видатний південно-африканський кардіохірург, який вперше виконав трансплантацію серця, був також і талановитим письменником. У своєму найвідомішому романі "Небажані елементи" він розкриває етичні проблеми тогочасних лікарів, обумовлені расовою дискримінацією у суспільстві і як наслідок – проявам апартеїду у медичних колах. Головний герой твору – успішний, талановитий кардіохірург повсякденно рятує життя пацієнтів, даруючи їм другий шанс, проте сам не хоче помиритися і дати його своєму другові дитинства, колезі та видатному генетику. Можливо ця "однобокість" і є причиною його невпевненості, душевних мук і страждань. І власне ні апартеїд, ні боротьба за життя не переважають основної лінії твору – проблеми міжособистісних стосунків між бра-

КОМУНІКАЦІЯ І ТЕКСТ. МОВА ЛІТЕРАТУРНО-ПОЕТИЧНОГО
ТЕКСТУ. ІДІОСТИЛЬ ПИСЬМЕННИКІВ. МЕДИЦИНА І ЛІКАРІ
В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Бачинська Г. В., Рябініна І. М.

ЩОДО ОБРАЗНО-СЕМАНТИЧНОЇ ПРАГМАТИКИ ЗАГОЛОВКІВ
ПРОЗОВИХ ТВОРІВ О. ВІЛЬЧИНСЬКОГО.....95

Білик Я. С.

«ЛІКИ КОРИСНІ ЛИШЕ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ЗДОРОВИХ...»
(ЛІКАРІ В ТВОРЧОСТІ ЖАНА-БАТИСТА МОЛЬЄРА).....97

Борак В. П., Кравець Н. Я., Ткачук Н. І, Малярчук А. Р.

ПРООБРАЗ ЛІКАРЯ-НАУКОВЦЯ В РОМАНІ СІНКЛЕРА ЛЬЮІСА
«АРРОСМІТ» 100

Буда В. А.

МЕДИЧНІ ОПИСИ У РОМАНІ Ю. ВИННИЧУКА «АПТЕКАР» 101

Вільчинська Т. П.

ЛІНГВОПОЕТИЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В НАУКОВІЙ
ПАРАДИГМІ КОГНІТИВІСТИКИ..... 104

Гаргула Т. І.

ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКИХ СТОСУНКІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ
ТИТАНІЧНОЇ ПРАЦІ ЛІКАРІВ У РОМАНІ «НЕБАЖАНІ
ЕЛЕМЕНТИ» КРИСТІАНА БАРНАРДА..... 107

Кравець Н. Я., Шевчик Л. О.

БАКТЕРІЇ У НАУКОВОМУ ПИСЬМЕННИЦЬКОМУ ДИСКУРСІ 108

Олексій К. Б.

ПОНЯТТЯ КАТЕГОРІЇ В ТЕКСТОЛІНГВІСТИЦІ 109

Руденко М. І.

ПСИХОАНАЛІЗ І ПСИХОКРИТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТИ
ДОСЛІДЖЕННЯ ІДІОСТИЛЮ ПИСЬМЕННИКА (НА ОСНОВІ
НОВЕЛІСТИКИ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО)..... 112

Наукове видання
Збірник наукових праць

Відповідальність за фактичні помилки несуть автори.
Усі права застережено.
Посилання при використанні матеріалів збірника обов'язкові

Підписано до друку 23.05.2019. Формат 60x84/16.
Гарнітура Noto Serif. Друк офсетний. Папір офсетний № 1.
Ум. др. арк. 6,98. Обл.-вид. арк. 6,23.
Наклад 60 прим. Зам. № 170.

Видавець і виготівник
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України».
Майдан Волі, 1, м. Тернопіль, 46001, Україна.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 2215 від 16.06.2005 р.